

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Kyrre Kolvik	610	18/00229-3	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
10/18	Sør-Hålogaland bispedømmeråd 2016 - 2019	21.03.2018

Høring om justering av hovedgudstjenesten og alminnelige bestemmelser

Vedlegg:

Hoering_2018_Justering_hovedgudstjenesten_og_alminnelige_bestemmelser_Hoeringsdokumentet.pdf

Hoering_2018_Justert_Ordning_hovedgudstjenesten.pdf

Hoering_2018_Justering_hovedgudstjenesten_og_alminnelige_bestemmelser_hoeringsbrevet.pdf

Vedlegg til høringen om hovedgudstjenesten - her med bønner oversatt til nynorsk .msg

Vedlegg_hoeyring_Justering_hovuddgudstenesta_vaaren_2018.pdf

Saksorientering

Høringsbrevet fra KR gir en oversiktlig gjennomgang av funn fra forskning rundt gudstjenestereformen de siste årene. Her drøftes avveiningen mellom behovet for *gjenkjennelighet* og *valgfrihet*. Var det så viktig med *stedegenhet*, eller er liturgien en ordning vi i vår kirke skal kjenne oss hjemme i, og kjenne oss igjen i, uansett hvilken kirke vi er til stede i? Brevet drøfter statistikken rundt *gudstjenestedeltakelse* og *nattverddeltakelse*, og inviterer til å tenke gjennom kirkemusikkens og forkynnens plass i gudstjenesten. Både kvaliteten på hver enkelt gudstjeneste, og ønsket om å øke antallet deltakere fortjener kontinuerlig fokus i menighetene.

- **1a: Hvordan mener dere gudstjenestereformen har påvirket gudstjenestelivet i deres menighet og i Den norske kirke?**

I Sør-Hålogaland har vi helt siden gudstjenestereformen ble lansert av KR arbeidet med disse spørsmålene i menighetene. Vårt inntrykk er at det har medført en bevissthet blant prester, musikere og menighetsråd om at liturgispørsmål fortjener plass og tid i menighetens forskjellige arbeidslag. Det har ført til større systematikk rundt medhjelper-rollen, slik at flere enn de ansatte nå involveres jevnlig i forberedelse og gjennomføring av gudstjenestene. Sammen med trosopplæringsarbeidet blir gudstjenestene tilrettelagt i samarbeid med grupper av barn i større grad enn tidligere. Det er sjeldnere at kor er inne og «opptrer» i gudstjenesten, nå inntar de oftere en rolle som aktør og medliturger.

Men gudstjenestereformen med alle sine valgmuligheter har også gitt rom for at prester og musikere har kunnet påvirke menighetens grunnordning i en retning som er mer stedegen enn tidligere. Det har åpnet for at sterke stemmer har kunnet gjøre liturgien såpass mye annerledes enn

den er i nabomenighetene at det har gått på bekostning av muligheten for gjenkjennelighet over menighetsgrensene. Vi støtter ønsket om en viss innstramming i valgmulighetene og vil mene at man innenfor hvert prosti bør finne fram til relativt like ordninger.

- **1b: Hva har fungert godt, og hva har fungert dårlig ved gudstjenestereformen?**

Ordnungen med en *menighetens grunnordning* har ledet menighetene inn i et konstruktivt arbeid med gudstjenesten. Valgmulighetene i liturgi har gjort det nødvendig å gå inn i ordningene, sammenligne, og gjøre valg. Dette har økt kunnskapen om liturgi generelt og bevisstheten om en felleskirkelig *ordo*. Dette har vært positivt for menighetene.

Tilfanget av valgmuligheter har antakelig vært for stort, og når all den liturgiske musikken endelig kom, så ble dette også altfor omfattende til at de fleste menighetene maktet å gå skikkelig inn i det. Dette var neppe en konstruktiv metode for å styrke gudstjenestearbeidet i menighetene, og var antakelig også spilt møye for mange som hadde lagt mye arbeid ned i å utvikle det.

Det har vist seg vanskelig å få menigheter til å legge mye arbeid i å forberede forbønnen i hver enkelt gudstjeneste. Det er et krevende arbeid, og kan lett havne på prestens bord. Vi bør som tidligere ha noen faste forbønner å velge mellom, som er slitesterke og har et moderne språk og fokus. De gangene man ikke har noen i menigheten til å jobbe fram en egen forbønn kan disse brukes.

- **1c: Hvilke av de momentene som er nevnt ovenfor mener dere vi særlig bør rette vår oppmerksomhet mot i gudstjenestearbeidet fremover?**

Det er påfallende at gudstjenesten skårer lavt når det spørres etter om den er *trosstyrkende* (jfr forskningsfunnsom nevnes i høringsbrevet). Dette bør få fokus i fortsettelsen. I så fall er forkynnelsen i prekenen ett av flere elementer, men hele gudstjenesten bør pedagogisk og innholdsmessig ha trosstyrking som mål. Kanskje bør det også utvikles et studieopplegg for menigheten, som kunne benyttes til egenstudium eller brukes i gudstjenestegrupper og lignende, der søndagens tema er styrende og sammenhengen til gudstjenesten er tydelig.

- **1d: Hvilke behov ser dere for et mer variert gudstjenesteliv med ulike former for gudstjenester?**

Vi har allerede muligheter for et variert gudstjenesteliv innenfor dagens ordninger. Variasjonene bør være forankret i grupper av menigheten, gjerne med utgangspunkt i trosopplæringen, for å virke aktuell og treffende for disse. For øvrig trenger vi neppe mer variasjon, der er det heller den faste pulsen med gjenkjennelig liturgi som skal få ha plass.

- **Høringsspørsmål 2: Mener dere at det er behov for å presisere noe ved prosedyren for hvordan menighetens lokale grunnordning utarbeides og vedtas? Hva bør endres?**

Vi mener det gjerne må fortsette slik det er i dag. Det er uansett naturlig at prostene går inn i arbeidet i sitt prosti og gjør vurderinger på hvor store forskjellene kan være fra menighet til menighet. Men vi tror det kan være hensiktsmessig at bispedømmet har en felles instans, biskopen, som kan gjøre en samlet, kompetent vurdering av menighetenes grunnordninger, og som også kan behandle klager om prost og menighet vurderer ting ulikt.

- **Høringsspørsmål 3e: Er dere enige i at samlingsbønnen ikke lenger blir obligatorisk, men et valgfritt ledd?**

Vi mener det vil være uheldig å gjøre denne endringen. Samlingsbønnen er nå godt innarbeidet og fungerer liturgisk fint. Den bør fortsatt ha sin plass som fast obligatorisk ledd etter nådehilsen.

- **Høringsspørsmål 3 f: Har dere endringsforslag eller kommentarer til leddet syndsbejennelse i høringsforslaget?**

Her støtter vi høringsforslaget, som holder på de to mulige plasseringene av syndsbekjennelsen. Vi støtter også forslaget til fast innledning («Guds barmhjertighet er stor. La oss bøye oss for...»). Det nye alternativet til syndsbekjennelse er velformulert og godt.

- **Høringsspørsmål 3 i: Er dere enige i at ledd 8 Dagens bønn blir obligatorisk i alle hovedgudstjenester, og ikke et valgfritt ledd?**

Nei, vi er ikke enig i å gjøre leddet Dagens bønn obligatorisk. Dette henger sammen med at vi ønsker å beholde muligheten for samlingsbønn i åpningen av gudstjenesten. Da er det fint å kunne ha med dagens bønn på særlige dager, men ikke alltid. Dette må kunne avveies i forhold til gudstjenestens preg for øvrig, og bør være opp til hver menighet å vurdere for den enkelte søndag.

- **Høringsspørsmål 3 j: Gi eventuelt andre kommentarer til høringstema 3?**

Ingen øvrige kommentarer til høringstema 3.

- **Høringsspørsmål 4: Har dere endringsforslag eller kommentarer til hoveddel II. Ordet?**

Vi ser ikke poenget med å fjerne muligheten til menighetssvaret «Gud være lovet». La det gjerne fortsatt være valgfritt, slik at de menighetene som har innarbeidet det og opplever det som godt, kan fortsette med det.

Vi støtter vurderingene som er gjort vedrørende Hallelujaomkvad og høytidsvers, og ordlyden i prekenavslutningen.

Vi støtter også at eventuell bønnevandring tydelig må være en del av forbønnsleddet, slik at ikke menighetens felles forbønn erstattes med den enkeltes individuelle bønn.

- **Høringsspørsmål 5a: Kommenter gjerne nattverdpraksisen i menighetene i dag med tanke på særkalk og/eller intinksjon og med tanke på mottakelse av nattverd stående eller knelende på alterringen/altersranken?**

I dag har menigheten stor frihet til å velge den utdelingsformen man ønsker. Bruken av intinksjon har over mange år senket terskelen til nattverden og åpnet den for nye deltakere, både barn, unge og voksne. Dette har styrket nattverdets stilling i gudstjenestefeiringen, og har gjort det mulig å feire nattverd i de aller fleste hovedgudstjenester uten at gudstjenesten blir for lang. Vi tror det er sjelden at det brukes særkalk i våre menigheter ved stående nattverd. Det må gjerne være med som en mulig ordning også i fortsettelsen, men det er ingen viktig bestemmelse. Vi må ikke argumentere for dette (jfr høringsbrevets «fastholde nattverdets karakter av å spise og drikke») på en måte som devaluerer nattverd ved intinksjon. Det kan være pedagogiske og bibelhistoriske argumenter for bruken av beger, men innholdsmessig er ikke det avgjørende.

- **Høringsspørsmål 5b: Gi gjerne kommentarer til valgene av ordene som er foreslått.**

KR foreslår at Sanctus fortsatt bruker formuleringen «din herlighet», ikke «hans herlighet». Vi støtter det.

KR foreslår at både «kropp» og «legeme» kan brukes i fortsettelsen. Vi støtter det.

KR foreslår at «kalk» erstattes med «beger» i fortsettelsen. Vi støtter det.

- **Høringsspørsmål 5c: Er dere enige i at takkofferet inngår i nattverdliturgien, og ikke i forbønnsleddet?**

Ja, vi er enig i at menighetens takkoffer inngår i forberedelsen av nattverden, som en del av nattverddelen.

- **Høringsspørsmål 5e: Har dere kommentarer eller endringsforslag til ledd 19 (Takksigelse og bønn) og 20 (Nattverdmåltidet) i høringsforslaget?**

Vi støtter de vurderingene som KR gjør i høringsbrevet og de forslagene som fremkommer der.

- **Høringsspørsmål 6: Gi gjerne kommentarer eller endringsforslag til nattverdbønnene?**

Det er gjort enkelte mindre endringer i nattverdbønnene. Vi støtter dette og har ikke forslag til ytterligere endringer. Det fungerer fint å ha flere nattverdbønner å velge mellom, samtidig som at strukturen i nattverddelen er den samme.

- **Høringsspørsmål 7: Har dere kommentarer eller endringsforslag til hoveddel IV. Sendelse?**

Vi støtter de vurderingene som er gjort og har ikke ytterligere kommentarer til dette leddet.

Forslag til vedtak

Sør-Hålogaland bispedømmeråd vedtar stiftsdirektørens forslag til høringssvar med de endringer som fremkommer i møtet.